

Volop stof voor discussie

Succesvol, energiek, beroemd. Jonker is een eigenzinnige architect, een echte bouwer. Nadat zijn vader is overleden bevindt hij zich zonder het te weten op een keerpunt in zijn leven. Zijn lievelingsoom gedraagt zich op de crematie heel anders dan gebruikelijk en Jonker gaat gealarmeerd op onderzoek uit. Langzaam maar zeker wordt hem duidelijk dat er in zijn familie een vete sluimert die het gevolg is van de politionele acties in Indonesië. Alles wat vanzelfsprekend was en waar hij om bewonderd werd, lijkt zich vanaf dat moment tegen hem te keren.

De aanleiding voor Els Launspach – theaterwetenschapper, docent en dramaturg – om dit boek te schrijven vormde de correspondentie tussen haar ouders in Nederland en haar oom in Indonesië ten tijde van de politionele acties in Indonesië, die tussen 1945 en 1949 plaatsvonden. Zij wilde de morele en emotionele kortzichtigheid van Nederlandse politici in de jaren veertig als uitgangspunt nemen voor een roman.

Net als de schrijfster weet ook Jonker de hand te leggen op de correspondentie tussen zijn ouders in Nederland en zijn oom in Indonesië. Na het lezen van de brieven realiseert Jonker zich dat hij hierin de oorzaak kan vinden van de familievete. Die ontdekking doet hem beseffen dat de wereld heel anders in elkaar zit dan hij altijd dacht. De groeiende onzekerheid van Jonker is voelbaar. Hij is niet het type dat gewend is te twijfelen aan zichzelf. Des te mooier is dus de wanhopige poging waarop hij zich probeert vast te houden aan het rotsvaste geloof dat alles vanzelf weer wordt zoals het was. Maar de afbrokkeling is onomkeerbaar.

Soms lijkt de docent in Launspach de overhand te krijgen. Zo komt Jonker er door het lezen van de correspondentie achter dat zijn vader zich schuldig heeft gemaakt aan betrokkenheid bij het *directief onderhandelen* van de Nederlandse overheid ten tijde van de politionele acties in Indonesië. De uitleg van dit belangrijke gegeven had wat minder expliciet gemogen. Desalniettemin is dit op de geschiedenis gebaseerde feit vernuftig aan de oorsprong van Jonkers crisis gekoppeld. Immers, Jonker blijkt zich ook schuldig te maken aan directief onderhandelen, zonder dat hij zich daarvan bewust was. Dat besef vindt hij vreselijk, want als hij één ding niet wilde, was het wel op zijn vader lijken. Confronterend, jazerker. Want het is niet anders: hij is wie hij is.

Dit boek heeft iets ongrijpbaars: Jonkers leven schudt op zijn grondvesten, het verhaal klopt, het is beeldend geschreven, er zit een interessante historische lijn in,

aan alle details is gedacht en er is zorgvuldig research gedaan... het is wel erg veel. Alle verschillende verhaallijnen leveren op zichzelf al genoeg stof op voor een boek. De politionele acties in Indonesië en de rol van de Nederlandse overheid. Een man die een crisis moet doorstaan, doordat hij erfelijk belast is met iets wat hij zelf verafschuwt. De ondergang van een succesvol architect. Het valt dan ook niet mee om alle verhaallijnen bij te benen: voordat je je in iemands geest hebt geworteld, is het boek je alweer twee stappen vooruit.

Voor de lezer die er graag zijn eigen verhaal van maakt, maait de schrijfster door haar gedetailleerde vertelwijze veel gras voor de voeten weg. Dat is misschien wel de verklaring voor het ongrijpbare van dit boek: er is weinig ruimte voor eigen invulling. Het boek zou een uitstekende basis zijn voor een film- of toneelscript. Een boeiende film, dat wel, vol dubbelzinnigheden en subtiele metaforen.

Literair Nederland, 6 november 2015

Recensie Diana Jonkman